

Geofiziklər 2016-cı ilin birinci yarısını uğurla başa vurmuşlar

Ulu öndər Heydər Əliyevin müdrik və uzaqgörən neft siyasətinin möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla davam etdirilməsi Respublikamızda neft-qaz sənayesinin inkişafına, o cümlədən kəşfiyyat və mədən geofizikası, eləcə də mühəndisi-geoloji tədqiqat işlərinin genişləndirilməsinə geniş imkanlar yaratmışdır.

Məlum olduğu kimi, neft sənayesinin bütün aparıcı sahələrində - istər yeni yataqların axtarışı və kəşfiyyatında, istərsə də mövcud yataqların işlənməsində əsas geoloji-hidrokinamik informasiya bazası məhz geofiziki tədqiqatlar vasitəsilə yaradılır.

Geofiziki tədqiqatların əsas istiqamətləri neftli-qazlı rayonların dərinlik geoloji quruluşunun öyrənilməsi, müxtəlif tipli strukturların kəşfiyyat qazılması üçün hazırlanması və neft-qazlılığının proqnozu, quyuların geoloji kəşfiyyatını öyrənilməsi, qazmada geoloji-texnoloji tədqiqatlar, ehtiyatların hesablanması parametrlərinin hazırlanması, neftli obyektlərin perforasiyasına geofiziki nəzarət, müxtəlif təyinatlı mühəndisi-geoloji tədqiqatların aparılması ibarətdir.

Hazırda Azərbaycan neft sənayesinin inkişafında mühüm rol oynayan geofiziki tədqiqat işlərinin dünyanın aparıcı servis kəşfiyyatları ilə rəqabət aparılacaq səviyyəyə çatdırılması və yüksək nailiyyətlər

hesabatın sifarişçi təşkilata - "Azneft" İstehsalat Birliyinə təhvil verilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Hazırda Kəşfiyyatgeofizika İstehsalat Bölmünün dəniz seysmik ekspedisiyası Bulla-dəniz sahəsində 350 x.km həcmində ikiözlü (2D) seysmik kəşfiyyat işlərini həyata keçirməyə başlamış və artıq nəzərdə tutulan tədqiqatların 50%-dən çoxu yerinə yetirilmişdir.

Bununla yanaşı, illik plana uyğun olaraq quru sahələrində də kəşfiyyat işlərinə başlanmışdır. Belə ki, Aşağı Kür NQR-in Xıdırli-Bəndovan sahəsinin geoloji quruluşunun dəqiqləşdirilməsi, üçölçülü modelinin tərtib edilməsi və sahə üzrə kollektorların yayılma arealinin proqnozlaşdırılması məqsədilə cari ilin iyun ayından etibarən tədqiqat sahəsin-

MÜRƏKKƏB RELİYEFİLİ CAHANDAR-TƏRSDƏLLƏR SAHƏSİNDƏ 2D SEYSMİK KƏŞFİYYAT İŞLƏRİ ZAMANI

əldə edilməsi üçün əlverişli zəmin yaranmışdır. Son illərdə maddi-texniki bazası əsaslı dərəcədə yeniləşdirilmiş və gücləndirilmiş Geofizika və Gücləndirilmiş Geofizika və Gücləndirilmiş Geofizika (GGİ) əməkdaşları yeni yataqların axtarışı və kəşfi, eləcə də aşkar olunmuş yataqların işlənməsi istiqamətində fədakarlıqla çalışmış və xeyli nailiyyətlər əldə etmişlər.

Ötən illərdə olduğu kimi, 2016-cı ilin birinci yarısında da İdarəmizin əmək kollektivi Azərbaycanın quru və dəniz sahə və yataqlarında genişşaxəli, müxtəlif xarakterli tədqiqatlar aparmış və maraqlı geoloji nəticələr əldə etmişdir.

Geofizika və Geologiya İdarəsinin strukturuna daxil olan qurumlar - "Kəşfiyyat-geofizika" (KGİB), "Mədən-geofizika" (MĞİB) və "Kompleks Mühəndisi-Axtarış" (KMA İB) İstehsalat bölmələri öz işlərini həm yerli, həm də xarici şirkət və kampaniyaların sifarişləri əsasında formalaşdırırlar.

Cari ildə Kəşfiyyatgeofizika İstehsalat bölümü tərəfindən Abşeron yarımadasının şimalında yerləşən Qoşadaş sahəsində Mezokaynozoy çöküntülərinin geoloji quruluşunun öyrənilməsi, kollektorların yayılma arealinin müəyyənəndirilməsi, məhsuldar obyektlərin seçilməsi məqsədi ilə aparılan üçölçülü (3D) seysmik kəşfiyyat işləri ilin ikinci rübünün əvvəllərində başa çatdırılmışdır. Ümumilikdə 150 kv.km sahədə üçölçülü seysmik kəşfiyyat işləri yerinə yetirilmişdir. Dəniz tədqiqatları başa çatdıqdan sonra seysmik məlumatların emal işlərinə başlanılmışdır. Hazırda seysmik məlumatlarının emalı mərhələli şəkildə həyata keçirilir. Emal işləri başa çatdıqdan sonra seysmik məlumatların interpretasiyasına başlanacaq rubün əvvəllərində yekun

də 94 kv.km üçölçülü seysmik və 525 x.km qravimagnitometrik kəşfiyyat işlərinin yerinə yetirilməsinə başlanmışdır. Seysmik tədqiqatlar müasir tipli 10000 kanalılı "Scorpion", Qravimagnitometrik müşahidələr isə "Autograv Scintrex CG-5" tipli qravimetr və PKM-1M tipli maqnitometrle yerinə yetirilir.

Əməkdaşların yüksək peşəkarlığı və zəngin təcrübəsi sayəsində sıx yaşayış məntəqələri, bataqlıq və digər mürəkkəb yerüstü şəraiti ilə səciyyələnən tədqiqat sahələrində işlər ətraf mühitin qorunması, əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası qaydalarına tam riayət olunmaqla beynəlxalq standartlara uyğun olaraq aparılır, yüksək keyfiyyətli geofiziki məlumatlar alınır.

Bununla yanaşı, Geofizika və Geologiya İdarəsi ilə Amerika Birləşmiş Ştatlarının "Geokinetics" şirkəti arasında bağlanmış müqaviləyə əsasən, "BP" şirkətinin sifarişli ilə Xəzər dənizinin dayaz sulu hissələrində və onunla təmasda olan quru sahələrində aparılan seysmik kəşfiyyat işlərinin yerinə yetirilməsində də Kəşfiyyatgeofizika İstehsalat bölümünün əməkdaşları fəal iştirak edirlər.

Çöl və dəniz tədqiqatları nəticəsində alınmış geofiziki məlumatların emal və interpretasiyası beynəlxalq standartlara cavab verən "ProMax", "Landmark", "DV SeisGeo", "Kingdom Suite" və "Petrel" tipli proqram paketləri ilə təmin olunmuş geofiziki materialların emal və interpretasiyası ekspedisiyası tərəfindən yüksək peşəkarlıqla aparılır.

Bu ilin birinci yarısında Zərdab-Şıxabağ-Qışlaq sahəsində yerinə yetirilən geofiziki (seysmik və qravimagnitotometrik) kəşfiyyat işlərinin məlumatlarının emal və interpretasiyasına başa çatdırılmış, ərazinin geo-

loji quruluşu dəqiqləşdirilmiş, neftlilik-qazlılığı proqnozlaşdırılmış, yeni quyuların qazılması üçün tövsiyələr verilmişdir. Bundan başqa "BP", "Total", "Shevron" "Nobel Oil" "Statoil" və s. şirkətlərin sifarişləri ilə seysmik məlumatların rəqəmləşdirilməsi, yenidən interpretasiyası işləri də yerinə yetirilmiş və hazırda bu işlər davam etdirilir.

Geofizikanın əsas istiqamətlərindən biri olan quyuların geofizikası işlərinin ilkin təşəkkül mərhələlərindən biri məhz Azərbaycan olmuşdur.

Hazırda Mədəngeofizika İstehsalat Bölümünün müvəkkiləri tərəfindən Azərbaycanın quru və dəniz sahələrində qazmada olan quyularda kompleks mədən-geofiziki tədqiqat işləri, qazmaya geoloji-texnoloji nəzarət, eləcə də istiqamətli geofizika perforasiya-atma və quyuların işlənməsinə nəzarət məqsədilə geofiziki tədqiqat işləri müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilir.

Quyularda geofiziki tədqiqat işləri əsasən elektrik, radioaktiv, akustik karotajdan, inklometriya, kavernometriya və termometriyadan, yataqların işlənməsinə geofiziki, quyuların qazılmasına geoloji və texnoloji nəzarətdən, perforasiya və s.-dən ibarət olmuşdur. İdarəmiz "Azneft" İB-nin tabeliyindəki Neft-Qazçıxarma İdarələri, "Kompleks Qazma İşləri" Tresti, eləcə də respublikamızda fəaliyyət göstərən SOCAR AQS, "Neftechala OCL", "Gulf Drilling Supply FZE", "AzGerNeft MMC", "Shirvan OCL", "Surakhani Oil OC", "Balakhani OCL" və Salyan OİL kimi şirkət və təşkilatların sifarişlərini yerinə yetirmişdir.

Bu işləri uğurla yerinə yetirmək məqsədilə alınan ilkin nəticələr mütləq olaraq sifarişçi təşkilatların nümayəndələri ilə birgə müzakirə edilir, alınmış nəticələr, eləcə də yeni texnika və texnologiyaların tətbiqinin nəticələri dəyərləndirilir.

Mütəxəssislərimiz tərəfindən Günəşli, Neft Daşları, Ümid, Bulla dəniz Eldaroyuğu, Qərbi Abşeron və Qaradağ sahələrində kompleks qaz karotajı və qazmaya geoloji-geokimyəvi-texnoloji nəzarət işləri aparılmışdır. Bu zaman işlərin nəticələri birbaşa onlayn sistemində SOCAR-ın baş ofisi və sifarişçi təşkilatlara ötürülmüşdür ki, bu da sifarişçi təşkilatlara qazma prosesini birbaşa izləmək imkanı yaratmışdır.

Bununla yanaşı, Darwin küpəsi, Günəşli, Neft-Daşları, Pirallahı, Bibiheybət,

əldə edilmişdir ki, bu da sifarişçi təşkilatları razı salmışdır.

Geofizika və Geologiya İdarəsinin əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri də Kompleks Mühəndisi Axtarış İstehsalat bölümü tərəfindən quruda və dənizdə aparılan mühəndisi-geoloji tədqiqat işləridir.

KMA İB tərəfindən dənizdə və quruda mühəndisi-geoloji və struktur xəritələmə qazması, batimetriya, fasiləsiz seysmoakustik profiləmə (FSAP), sonar planalma, süxur nümunələrinin götürülməsi və onların kompleks fiziki-mexaniki xüsusiyyətlərinin təyini, sualtı kəşfiyyat video sistemi vasitəsilə hidrotexniki qurğuların, eləcə də müxtəlif kommunikasiya xətlərinin texniki vəziyyətlərinin vizual öyrənilməsi, qaz-geokimyəvi tədqiqat və s. işlər yerinə yetirilmişdir.

Qazma işləri Xəzər dənizi akvatoriyasında "Zöhrab Vəliyev" gəmisi ilə, quru sahələrdə isə "Kamaz LBU-50", "Kamaz URB-2,5 A", "Kamaz UQB-5" və s. qazma qurğuların vasitəsilə yerinə yetirilmişdir.

KMA İB tərəfindən bu ilin 1-ci yarısında ümumilikdə, quru və dəniz sahələrində 4397 metr mühəndisi-geoloji qazma işləri aparılmışdır. Bu işlər dənizdə - Bulla dəniz, Çilov yatağı, Neft Daşları, Darwin bankası sahələrində (2206m) və quruda - Sosial İnkişaf İdarəsinin sifarişli ilə Bakı şəhərinin müxtəlif rayonlarında "Araz" MTK-nın yaşayış binalarının tikəcəyi sahələrdə (2191m) aparılmışdır.

Mühəndisi-geoloji qazma işləri zamanı dəniz və quru sahələrdən götürülmüş bütün süxur nümunələrinin fiziki-mexaniki xüsusiyyətləri KMA İB-nin Mərkəzi mühəndisi laboratoriyasında tədqiq olunur. Burada əməliyyat şirkətlərinin də sifarişləri yüksək səviyyədə yerinə yetirilir. Laboratoriya müasir cihaz və avadanlıqlarla və yüksək ixtisaslı mütəxəssislərlə təchiz olunduğundan aparılan tədqiqatların nəticələri sifarişçilər tərəfindən razılıqla qəbul edilir.

Bundan əlavə, müxtəlif təşkilatların sifarişləri ilə quyuların layihə vəziyyətindən naturaya, naturadan plana keçirilməsi, onların dəqiq yerlərinin təyini, naviqasiya təminatı işləri aparılmışdır.

Geofizika və Geologiya İdarəsinin kadr hazırlığına, gənclərin məsul işlərə cəlb edilməsinə, onların nəzəri və təcrübə biliklərinin zənginləşməsinə gəniş diqqət yetirilir. Gənc mütəxəssislər müxtəlif ixtisasları kurslarında, treninqlərdə, təcrübə mübadi-

lənə rəhbərlik tərəfindən gənclərə lazımı dəstək və yardım göstərilir.

Geofizika və Geologiya İdarəsi gənc mütəxəssislərin yetişdirilməsinə kömək məqsədilə ali təhsil ocaqları ilə də sıx əməkdaşlıq edir. Təcrübəli mütəxəssislərimiz Bakı Dövlət Universiteti, Azərbaycan Neft və Sənaye Universiteti və digər ali təhsil ocaqlarında mühazirələr oxuyur, öz bilik və bacarıqlarını tələbələrə öyrədirlər. Eyni zamanda sözügedən ali təhsil ocaqlarının tələbələri mütləq olaraq Geofizika və Geologiya İdarəsinin bölmələrində istehsalat təcrübəsi keçirlər. Bu istehsalat təcrübəsi zamanı tələbələrə təcrübəli mütəxəssislər təhkim olunur, onlara geofizika və geologiyanın, o cümlədən karotajçı peşəsinin incəlikləri barədə ətraflı məlumat verilir.

İşçilərin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması idarə rəhbərliyi və həmkarlar ittifaqının daim diqqət mərkəzindədir. Belə ki, çöl işlərinin yerinə yetirilməsi zamanı işçilərin sosial-məişət şəraitinin müvafiq qaydada təmin olunması üçün lazımı tədbirlər görülür. Əməkdaşların iş sahəsinə yaxın ərazidə yerləşən bazaları lazımı vəsaitlərlə, avadanlıqlarla təmin olunmuş və eyni zamanda, dəniz şəraitində çalışan işçi heyəti üçün də müvafiq şərait yaradılmışdır.

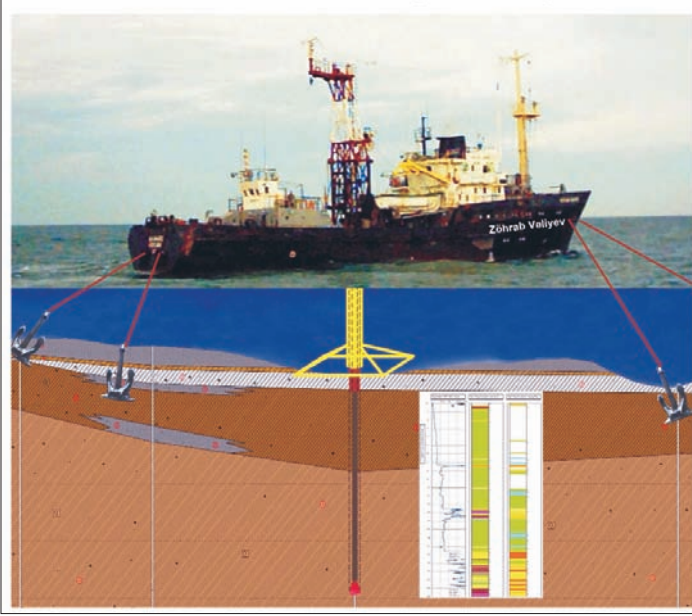
GGİ işçilərinin və onların ailə üzvlərinin mənali istirahətini təşkil etmək məqsədilə "Nabran", "Meşəbəyi", "Park Qusar", "Palıdı" və s. istirahət mərkəzlərinə göndərişlər verilməmişdir.

2016-cı ilin birinci yarısı ərzində GGİ-nin strukturuna daxil olan istehsalat bölmələrində sağlamlıq və təhlükəsiz əmək şəraitinin yaradılması və təmin olunması, istehsalat sahələrinin, binaların, iş yerlərinin müasir standartların tələblərinə uyğun səviyyədə yenidən qurulması, iş yerlərinin müasir standartların tələblərinə uyğunlaşdırılması və təminatlandırılmasına xüsusi fikir verilməmişdir.

Bir daha xatırlatmaq istərdik ki, xalqımızın Ümummilli lideri Heydər Əliyevin böyük uzaqgörənliklə işləyib-hazırladığı neft strategiyasının möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən uğurla həyata keçirilməsi Respublikamızda dayanıqlı və davamlı sosial-iqtisadi inkişafı nail olmağına, onun inkişaf etmiş dövlətlər sırasına çıxması ilə nəticələnmişdir. Fərəhli haldır ki, bu nailiyyətlərdə həmişə ölkə Prezidentini dəstəkləyən, ona sadıq olan Azərbaycan neftçilərinin, o cümlədən neftçi geofizik və geoloqlarımızın da öz töhfəsi vardır. Biz gələcək fəaliyyətimizi də bu istiqamətdə davam etdirəcəyik.

Elçin ŞİRİNOV,
SOCAR-ın Geofizika və Geologiya İdarəsinin rəisi.

DƏNİZDƏ MÜHƏNDİSİ-GEOLoji QUYULARIN QAZILMASI

Buzovna-Maştağa, Qala, Qaradağ və Quşxana sahələrində qazılmış quyularda yataqların işlənməsinə geofiziki üsullarla nəzarət məqsədilə impuls-neytron neytron karotaj işləri aparılmışdır, əlavə neftli intervalları müəyyən edilmişdir. Görülən işlərin uğurla yerinə yetirilməsi nəticəsində nəzərə çarpacaq iqtisadi səmərə

lərində öz biliklərini artırır və bu işlər mütləq davam etdirilir. İdarədə fəaliyyət göstərən gənclər təşkilatının köməyi ilə müxtəlif təyinatlı görüşlər, disputlar, idman yarışları, seminarlar və s. keçirlir ki, bunların da gənclərin layiqli və sağlam vətəndaş kimi formalaşmasında mühüm rol oynayır. Bu işlərin həyata keçirilmə-